

הקולונל:
 „מעט אחרי זריחת השמש הבחנו בענן של אבק...“
 הארכיבישוף:
 „לא, לא. בלי פרטים; רק לא פרטים. נצחון המסופר
 בפרטים, אין יודעים יותר מה מבדילו ממפלה“.
 סרט
 („השטן ואלוהים הטוב“)

נסיונות סיני

אל"ם מ. גור

רבה, גבר האדם. ולבסוף — לעתים רחוקות משיג כוח אוירי הישגים כה גדולים, אם במלחמה באויר ואם בסיוע יקר מפז לכוחות הקרקע, ובעיקר לשריון ולצנחנים. עדות לכך שימשו עשרות ומאות כלי-הרכב והשריון של האויב, שהתקדם ונסוג בדרכי סיני, חלקם שרופים ופגועים וחלקם נטושים מאנשיהם ומצפים לכוחותינו, שישתמשו בהם להמשך התקדמותם.

השיקולים המדיניים והשפעתם על התכנון ועל הביצוע הצבאיים

כרקע לניתוח המערכה והקרבות השונים, ברצוני לעמוד על שניים או שלושה גורמים בתחום האיסטרטגיה הכללית. מלחמה, בעידן שלנו, פורצת לעתים רחוקות כתוצאה משיקול קר ומיושב של יחסי-כוחות הפועלים, זמנית, לטובת אחד הצדדים העוינים. עוצמת כלי-הנשק והטוטליות של המלחמה מרתיעים מכניסה להרפתקה צבאית בגלל שיקולים צבאיים גרידא, בעיקר כאשר אין בטחון שאמנם יושלם ההישג הצבאי בהישג מדיני. אם לא נתייחס למלחמות שתרור, אשר מניעיהן,

פתח דבר

אינני מתכוון לחזור על פרטי המערכה בסיני ועל מהלכיה השונים. דברי יתבססו על ההנחה, שעיקרי ההתרחשויות יודעים לכם — לאלה מכם ששיחק מזלם מתוך נסיון אישי, ולאילו שלא זכו — מתוך קריאה, לימוד ושמיעה. אחזור רק על המערכות או הקרבות השונים, מהם יופקו בהמשך הדבר רים הלקחים העיקריים.

קרבות ההבקעה במבצע סיני נוהלו בעיקר על-ידי כוחות חי"ר, אך בסיוע של שריון בשלבים השונים של הקרב (על אלה עוד נתעכב). קרבות השריון שהתחוללו היו בחלקם ביטוי לעוצמה הנעה של השריון: תמרון, מהירות, הפתעה והשפעה פסיכולוגית; ובחלקם — ביטוי לעוצמת השריון והאש של הכלים, בשילוב עם התמדה, דבקות במטרה ורצון-ברזל של המפקדים והחיילים, אשר הפעילו כלים אלה. נערכו הת- קפות חפוזות של חי"ר ושריון על מערכים מבוצרים פחות או מבוצרים יותר — התקפות שבחלקן לא הגיעו להישגים גדולים, ובחלקן, באותם תנאים כמעט, השיגו תוצאות מצוינות. במסע סיני נערכו מספר תמרונים, שעיקרם מאבק האדם וה- מכונה בקרקע ובמכשוליה; תוך דבקות במטרה וגילוי תושיה

דחפיהן ואופיין שונים מהרגיל, ניכח שמעטים בזמננו המקריים, בהם פרצו מלחמות, כדאיות ברורות בין שני צדדים עוינים והביאו להישגים, אשר הצדיקו את מוראות המלחמה וחרדותיה (כדוגמת מלחמת קוריאה).

מערכת-סיני הישראלית היא אחת הדוגמאות הטובות לשילוב מוצלח ומושפל של שיקולים מדיניים ואיסטרטגיים, כדאיים, אשר הכניסו את מדינת-ישראל ואת צה"ל למלחמה והביאו לנצחון צבאי מוחלט ולהישגים מדיניים גדולים: שלום לשנים רבות, שקט בגבולות ופתיחת מעבר לצי ישראל בימ-סוף.

שלושה גורמים הביאו לקבלת ההחלטה לפתיחת המערכה: מיצרי שלמה הסגורים, הפדאיון והתעצמות האויב. אלא ששלושה גורמים בלבד לא היה בהם די כדי להכניס את המדינה למערכה; נוסף אליהם מצב מדיני בין-לאומי נוח, שאיפשר לנו, להיכנס למירוץ ולהגיע ראשונים.

גדולת ההישג בכך, שההזדמנות נוצלה במלואה. מובן שניצול מושפל ומוצלח זה יכול היה לבוא רק בהסתמך על עוצמה ונכונות צבאית-ישראלית, על הדרדרות מדינית וצבאית בינינו לבין שכנינו ועל ההכרה, שרוחה בקרב הציבור הישראלי, ש"משהו מוכרח לקרות — כך אין הדברים יכולים להימשך". הזדמנות יכולה להתממש אם התכוננת לאפשרות, שההזדמנות תופיע.

מספרים, שכאשר אמרו פעם לרב-אלוף יגאל ידין, שמשחק לו המול בחקירותיו הארכיאולוגיות, ענה: "אמנם כן, אבל אני עובד קשה מאד כדי למצוא אותו".

צד אחד באיסטרטגיה הכללית עליו רציתי לעמוד, הוא ההשקפה המכרעת שהיתה לשיקולים המדיניים על השיקולים הצבאיים בתכנון המערכה.

עוד קלאוזוויץ קבע, כי "המלחמה אינה אלא המשך המדיניות באמצעים אחרים". אמצעי הלחימה המודרניים ויכולת ההשקפה המדה הנוראה שלהם מחזקים את ההכרח של כפיפות השיקול הצבאי לשיקול מדיני (סילוקו של גנרל מקראתור על-ידי הנשיא טרומן משמש דוגמה חותכת להכרח זה).

מהחומר שפורסם עד עתה ברור, שהכנסת כוחות צה"ל למערכה בהדרגה, בלי לנצל את השפעת המגע הראשוני, ותוך סיכון לאבד את גורם ההפתעה בשדה-הקרב, היתה תוצאה של מערכת שיקולים מדיניים כבדי-משקל.

אין בדעתי לנתח שיקולים אלה, אלא שלנו כמפקדים בצבא — ראוי לדעת, כי לא השיקול הצבאי הטהור הוא המכריע, ולא הפתרון הצבאי הנראה לנו נכון, הוא בהכרח גם הפתרון הנכון לבעיה האיסטרטגית כולה.

"הסיכון המחושב" המדיני-צבאי שלקחה על עצמה מדינת-ישראל במערכת סיני, הוכיח עצמו כמוצדק. אולי אפשר היה לתכנן בצורה שונה קרב זה או אחר, כך שהמערכה תהיה קלה יותר או מהירה יותר — אך אין לשכוח, שגם כך השת-לטנו על כל סיני תוך שבעה ימים; ל-צה"ל גרמו אבידות מעטות יחסית, ואוכלוסית ישראל לא נפגעה כלל.

צד נוסף, אף הוא קשור בהשפעה של שיקולים מדיניים על מהלכים צבאיים, נתגלה תוך כדי מהלך המערכה. בשלב מסוים היה ברור, שכוחותינו הגיעו לתעלת-סואץ, אך שליט-תנו בדרום סיני ובשטחים החולשים על מיצרי-שלמה עדיין לא היתה בטוחה; מאידך, גבר הלחץ המדיני-חיצוני על ישראל להפסיק את פעולות הלחימה. בשלב זה הוחלט להטיל

על הצנחנים, "שינוי משימה" קיצוני; חלק מהצנחנים המשיך אִמנם לכיוון תעלת-סואץ, אולם על חלק אחר הוטלה משימה אי-שם בקרבת המיצרים. כוח נוסף הופנה מהמתלה דרומה, לאורך החוף המערבי של סיני, אף הוא אל עבר המיצרים. פרט לכל אלה — חטיבה 9, אשר כבר היתה במקום לא רחוק מאותה נקודה נכספת.

בדרך-כלל דורשת פעולה מוצנחת הכנות די מדוקדקות. במקרה זה ניתנה הפקודה לצנחנים בשעה עשר בבוקר, וכבר בשעה שלוש וחצי אחת-צ, באותו יום עצמו, המריאו הצנחנים לדרום. עוד תוך-כדי טיסה הוכנס שינוי מסוים במשימה של חלק מהכוחות, ובשעה חמש לפנות ערב, אחרי טיסה מקסימה מעל הררי סיני וחופו המערבי, צנחו על החולות הלבנים של העיירה אטרור. כדי להגיע אל "סוף המירוץ", התיישבו הצנחנים ב"מכוניות להשכיר" של העיירה והתקדמו כשירת צוענים, לעבר המיצרים. ל"מזלם" הצטרפו אליהם במהרה הצנחנים שהגיעו ממעבר המתלה — הגדרו שצנח שם בפתיחת המערכה, הגיע אל המיצרים דרך החוף המערבי, והשתתף בסיומה.

כוח מוצנח נוסף עמד בשדה-התעופה ליד המטוסים, מוכן ומצפה להמראה. קשה היה לדעת ב"מטכ"ל, היכן בדיוק נמצאים הכוחות בכל רגע, ומכיון שהלחץ המדיני הלך וגבר, נשקלה אפשרות של הצנחה נוספת, קרובה עוד יותר למיצרים. לצערם של ה"חבר"ה לא בוצעה הצנחה זו, והכנפיים האדור מות — לא הושגו.

הצנחות חפויות, כפי שכבר נאמר, אינן דבר רצוי בדרך-כלל. השיקול המדיני חייב לנקוט בשיטה זו הפעם, וה"סיכון המחושב" הצבאי נלקח — ואף הצליח.

הפעלת השריון

ועתה נעבור לבירור הפעולות הצבאיות עצמן.

הרשו לי להזכיר לכם, ש-צה"ל של 1956, על מבנהו ועוצמתו, לא היה צה"ל של היום. רוב העוצבות היו עוצבות חי"ר. עוצבות השריון היו עדיין בחיתוליהן. סה"כ היו מספר חטיבות שריון, חלקן עם מספר טנקים קטן. תורת הלחימה של צה"ל היתה מבוססת על לוחמת חי"ר, והשריון נתפס בעיקרו, ככוח מסייע. התפיסה של לוחמת שריון בעוצבות, מלחמת תנועה ותמרון בשילוב עם עוצמת שריון ואש, היתה עדיין נחלתם של השריונאים בלבד. לזכותם ייאמר, שהם היו אלה אשר האמינו, שאמנם יוכלו השריונאים לבצע כל משימה אשר תוטל עליהם, בכל עומק שהוא, למרות חוסר אימון ונסיון בפעולות מסוג זה ולמרות קשיי תחזוקה. בהזדמנות מסוימת אמר אדם שתפס תפקיד מרכזי בעת מבצע סיני: "צריך היה להיות גאון כדי להאמין, שהטנקים, ובעיקר אלה שרק הגיעו ארצה, יהיו מסוגלים לנסוע עד התעלה".

"גאונות" זו היתה לשריונאים; הם האמינו ואמנם הגיעו. ועל כך נאמר — "לא המכונה העיקר, אלא האדם".

לקראת מערכת סיני קיבל ה"מטכ"ל את גישת השריון. סוכם, שהשריון יילחם בעוצבות, ועליהן יוטלו בעיקר משימות החדירה לעומק, המשימות הושגו, והתורה משמשת ל-צה"ל עד היום.

להפעיל עוצבת שריון במרוכז בלי שתתפצל. בפרשת הדרכים באבו-עגילה היו שלוש אפשרויות: תנועת כל החטיבה מערבה אל התעלה; תנועת כל החטיבה מזרחה אל מערך אבו-עגילה; פיצול החטיבה לשתי המשימות. הדרך שנבחרה היתה דרך הפיצול. התוצאה הצדיקה את ההחלטה: הגמישות בהפעלת הכוח הביאה פירות מידיים. הגדוד אשר פנה מערבה, בפיקודו של אורי, פינה את הכביש המרכזי לתעלה, ביער כל כוח מצרי שנקרה בדרכו והרתיע, בשיתוף מלא וסיוע הדוק של חיל-האוויר, את כוח השריון המצרי אשר נע מהתעלה מזרחה. גדוד זה, עם פלוגת טנקים אחת סה"כ, יצר בעיני האויב תמונה מפחידה ומדהימה. ללא כל יחס לגודלו האמיתי, במהירות תנועתו בתוקפנותו ובעקשנותו. **התנועה והתמרון היו הגורמים העיקריים להצלחת גדוד זה.**

הגדוד אשר פנה מזרחה, אל עבר מערך אבו-עגילה, עמד אף הוא במבחן והשאיר לנו מורשה אחרת — משלמה את זו שהזכרנו לפני כן. גדוד זה תקף מערכים מבוצרים ולחם ביחסי-כוחות לא מקובלים, כשהוא מנותק מכווחותיו. אמר פעם רב-אלוף לסקוב: „כל מפקד-צריך לשאוף למצב, בו יהיה מותר: או הוא עצמאי אין לו מפקד, על הראש והוא יכול לפעול לפי ראות עיניו“.

ברן וגדודו עמדו במצב כזה — והם פעלו, תקפו וכבשו. אין ספק, ש„קרב הסכר“ יירשם בתולדות הלוחם הישראלי כקרב לדוגמה. תורת הלחימה משנתה לעתים מזומנות, ויתכן שחלק מהלקחים של מערכת סיני כבר התיישנו. אבל דמויות המפקדים והלוחמים, כפי שנתגלו בקרב זה, יקרין מאורן עוד שנים רבות.

הגדוד הסתער על מערך ב"ט מבוצר, מחופר, ממוקש ומגודר. ההסתערות הסתיימה כשהטנק האחרון שנשאר שלם חדר לעמדות האויב. הטנקים שנעו בחולות עלו על מוקשים ונפגעו. אלה שיכלו המשיכו לירות ממקומותיהם, וטנקיסטים ללא טנקים חיפשו „אכסניה“ חדשה להמשיך בפעולה. האויב הוכרע. דבקות, עקשנות, התמדה ורצון-הברזל של השריון-

נחזור על שלושת סוגי האפקטים שהיו לשריון בסיני: אפקט התנועה והתמרון; אפקט השריון ועוצמת האש; ואפקט הגיבוי והחיזוק שנתן השריון לקרבות ההבקעה של ה-ח"ר. בעמוד רק על דוגמה אחת מכל סוג, ונזכר לי לקחת דוגמאות מחטיבה 7. כמובן, כבודו של חטיבות השריון האחרות במקומו מונח: הישגיהן היו לא פחות חשובים, ועוד נשוב ונדבר בהן.

בראשית פעולתה נתנה חטיבה 7 גיבוי שריון לחטיבת ח"ר 4, אשר הסתערה על מערכי המצרים בקוציימה. בשעה מסוימת התקליט אלוף פיקוד הדרום, שהיה זה הרגע הנכון להטלת השריון למערכה כדי לזרז את תהליך הכיבוש ולהשיג יתרונות בולטים.

בפרשת ההבקעה נשוב ונטפל כאשר נתח את קרב ההבקעה האופייני ביותר במערכת-סיני — הקרב של חטיבת גולני על מערכי רפיח.

כאן ברצוני להתעכב לרגע קט על השפעת השריון. יתכן מאד, שחטיבה 4 היתה מצליחה לבצע את משימתה בלי סיוע השריון. מאידך גיסא, לוא התמשך הקרב עד שעות האור — ולרשות החטיבה לא היתה עומדת אלא כמות קטנה של שריון — המצב לא היה נוח.

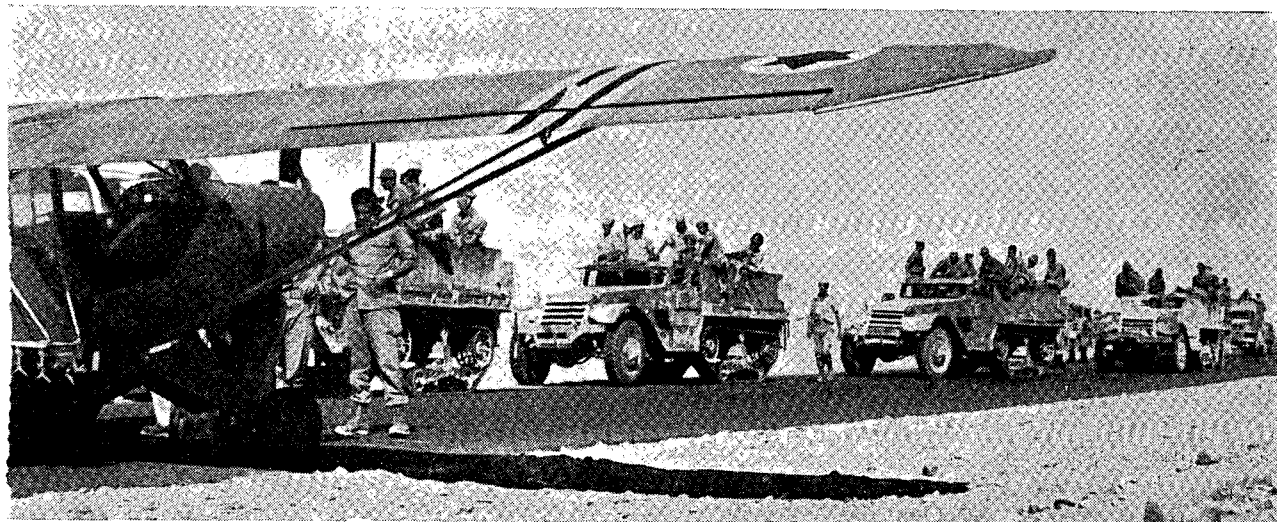
הופעת השריון בשדה-הקרב שינתה את התמונה. ההפתעה למראה השריונים, התדהמה מהרעש ומהתנועה וכן עוצמת השריון והאש — „הקלו“ על המצרים לזנוח את המערכה ולנוס.

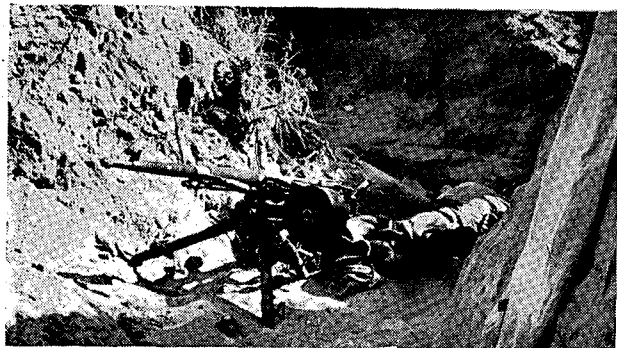
אותה תופעה נשנתה כאשר נכנסה חטיבה 27 לרפיח וכאשר הופעל כוח שריון בגזרת עזה.

אין כיום קרב הבקעה של צה"ל ללא עוצמה ניכרת של שריון. השריון יכול שיהיה חלק אורגני של הכוח המבוקע, גיבוי לכוח זה, או שני הדברים גם יחד.

עם כיבוש קוציימה המשיכה חטיבה 7 בתנועה מהירה למערב ולצפון-מערב. תוך התגברות על מכשולי-קרקע ומעבר במיצרי-דרך, הגיע עיקר כוחה של החטיבה אל עורף המערך המצרי באבו-עגילה. וכאן אנו מגיעים לפרשת הדרכים תרתי-משמע: גם בשטח וגם בהפעלת הכוח. השאיפה היא

„פייר“ נוחת על הכביש — התייעצות מפקדי שריון

עמדת מקלט מצרי שנהרסה ברפיח

עם הינתן האות, נעו גדודי הרגלים אל יעדיהם וכבשו אותם בזה אחר זה תוך קרבות מהירים ונמרצים. המצרים גילו התנגדות — הן במערכים עצמם והן באש המסייעת — בעיקר באש הארטילריה. אותם כוחות, אשר נצמדו במהירות ליעדיהם ונלחמו בתוכם, הצליחו להשתמש מאש הארטילריה המצרית. רק הכוח הממונע, אשר נעצר בשדה-מוקשים, שלא אוכן מראש, סבל מאש זו. המשמעת הצבאית המוחלטת של חיילי הכוח הממונע ושל מפקדיו היא שמנעה התרוצצות בשטח, פריסות מיותרות ואבידות. לאחר מערכת פעולות נחלץ הגדוד משדה-המוקשים והצליח, בשעות הבוקר המוקדמות, להשלים את משימתו. כך נפתח הכביש המוביל לעבר אל-עריש והתעלה. עם אור בוקר קודמה גם חטיבה 27. אין ספק, ששיתוף השריון בקרב עזר, גם כאן, כמו בקוציימה ובעזה, למוטט את המצרים סופית. בגלל התכנון הכללי באותה גזרה, הוקצבו לחטיבת גולני רק שעות מעטות לעריכת קרב הבקעה קשה זה. אין חולק על כך, ששעות חשיכה נוספות היו מסייעות לחטיבה להשלים את המשימה „יותר חלק ויותר נקי“. כמוכרן ברור, ששיתוף שריון בקרב ההבקעה עוד בשעות הלילה יכול היה לסייע רבות.

גם בשטח זה הוסקו הלקחים: שי-תוף הפעולה חי"ר-שריון בשדה-הקרב הינו, כיום, אבן-פינה בתורת הלחימה של צה"ל.

הזכות, כי שדות המוקשים הם מכשול אותו ניתן לעבור תוך שימוש נכון באמצעים, בחושיה, בקור רוח ובמשמעת מביציעת מוחלטת של לוחמים — כפי שאלה באו לביטוי בהבקעת מערכי רפיח על-ידי חטיבת גולני.

אם הנך בספק - תקוף!

ברצוני לעבור לסוגיה אחרת של קרב בות — קצת יותר מסובכת בתיאורה, במסקנותיה ובלקחים אשר ניתן להפיק ממנה: התקפות חפוזות והתקפות תוך כדי תנועה.

בדרך-כלל נערכת התקפה חפוזת על מערך חפוז. על מערך מבוצר ומוכן יש לערוך התקפה מאורגנת ומתוכננת היטב.

איים התוקפים — הם שפתחו את הציור המרכזי לתנועה חופשית.

עוצמת האש והרצון להפעיל אותה — הם שהכריעו בקרב.

ולסיכום — הסתייעות בשריון להבקעה, הגמישות בהפעלת השריון עד-כדי פיצול מסוכן של הכוח, תמרון נועז והסתערויות עקשניות על מערכי-אויב — אלה הם אחדים מלקחי השריון של מערכת-סיני, וכולם ישימים עד היום.

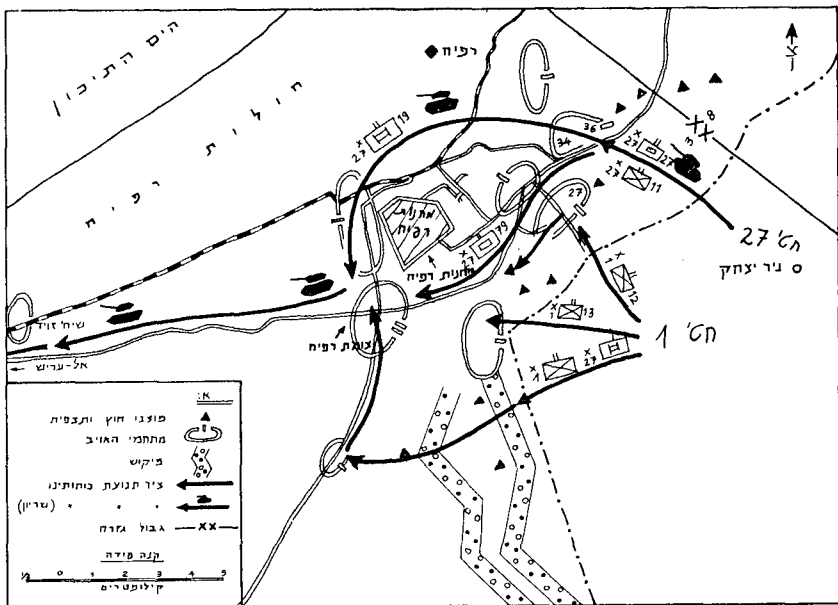
קרבות הבקעה

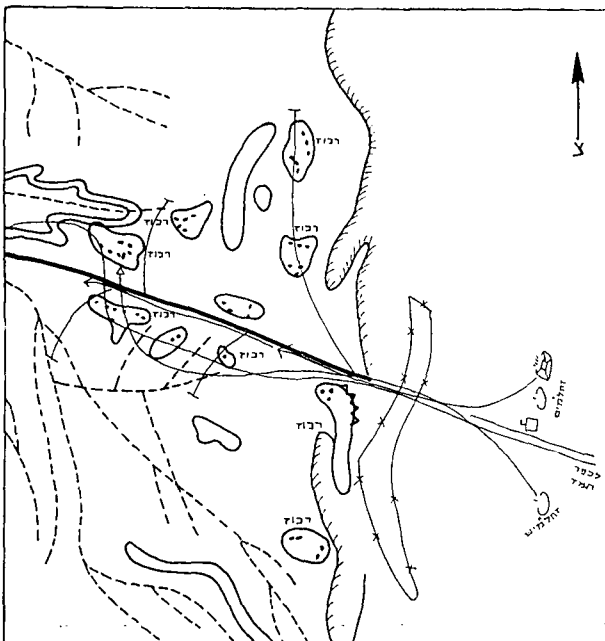
קרב ההבקעה האופייני ביותר והמרשים ביותר במערכת-סיני היה הקרב שערכה חטיבת גולני בכבשה את מערכי רפיח ובפתחה את כביש החוף בכיוון אל-עריש ותעלת-סואץ.

מערכת המוצבים המצרית ברפיח היתה כמעט מושלמת. לא היתה גבעה בשטח עליה לא ישב המצרי — מחופר, ממוקש ומגודר.

פעולות התגמול באיזור זה (פעולות עזה, חאן-יוניס, מוצב 100, כיסופים ועוד). החדירו ללב המצרים שברצועה. פחד וחשש, ולכן במשך שנתיים לא חדלו מלהוסיף ולבצר את עמדותיהם לקראת ההתמודדות הצפויה. עם גבור המתיהות הוסיפו המצרים שדות מוקשים רבים, שהשתרעו לעומק ניכר. שטח ההתקדמות של כוחותינו היה מישורי וחולי למדי, ללא מחסות רבים וקשה לתנועת כלי-רכב מחוץ לדרכים מוגדרות. לכן הוטלה המשימה הקשה על חטיבת חיל-הרגלים הסדירה, וכשיטה כללית נקבעה התקפת-לילה בסיוע ארטילריה ושריון. הכוח של החטיבה פעל פעולה רגלית מלאה, ורק גדוד אחד היה ממונע. כתוצאה מדירוג הזמנים של התקפת צה"ל כולה, ניתנו לחטיבה כשני ימים ויללות להכנות. זמן זה נוצל במלואו לאימון, להכנות ולפעילות מבצעית מוגבלת (במסגרת המתרת).

מתחם רפיח — קרב ההבקעה

מתחם תמד

כמעט לא יכול היה להחליט אחרת. אבל ב"כמעט" זה טמונה אחריותו של המפקד וגדולתו. חבל שהתקפה לא הצליחה. "הגיע" לה הצליחה. בכל-אופן, תמונתם של שני המפקדים, המתלבטים והמתחילים מתוך אחריות מלאה ובטחון בצדקתם, מן הראוי שתשמש אות ודוגמה לכל מפקד. אינני מתעכב על הפתרון הטקטי בשטח; לבעיה זו צדדים אחרים, והעובדה שהתקפה לא הצליחה אף היא מדברת בעד עצמה.

קרב יכול להצליח ויכול להיכשל — דמות המפקדים לעולם עומדת.

אינני יכול לסיים פרשייה זו בלי להזכיר את הקרב המוצלח של דוידה בתמד, ולוא במספר מלים. הכוח בפיקודו של דוידה

תקף את כונתילה, בעת שמטוסי ה"דקר טה" הובילו את רפול וגדודו אל המתלה. לאחר קרב מהיר נפלה כונתילה, ודוידה המשיך עם כוחו לעבר תמד.

בשעה 0600, אחרי לילה תמים של תנור עז לאורך עשרות קילומטרים, עמד הכוח מספר קילומטרים לפני תמד. התעורר ררה השאלה: האם לתקוף מערך מבוצר זה לאור היום, כאשר רוב הטנקים נמציים עדיין בדרך ולא יוכלו להשתתף בקרב? דוידה היה משוכנע, כי בחסות האבק הרב, בעזרת השמש שהיתה מול עיני המצרים ובהשפעת המגע של הכוח הנייד — כשתי פלוגות על זחל"מים ושני טנקי אמכ"ס — הוא יצליח לפרוץ את המערך המצרי.

בעיקרו דמה המערך של תמד לזה של אום-שיחאן, אלא שהיה קטן יותר.

בסיני היו לנו לפחות שני מקרים, בהם ערכו כוחות ניידים של צה"ל התקפות פשוטות על מערכים מוגנים. האחד נחל, כביכול, כשלון, ואילו השני הוכתר בהצלחה מזוהרה. לאור התוצאות של שני הקרבות האלה ברצוני לנסות לנתח את גורמי הפיקוד — שיקולים, התלבטויות והחלטות. שני הקרבות הם: הסתערוזת חטיבת שריון 37 בפיקודו של גלינקא, על מערכי אום-שיחאן, בדרך לאבו-עגילה, והסתערוזת גדוד צנחנים, בפיקודו של דוידה, על מערך תמד, בדרך אל הגדוד אשר צנח במתלה. גלינקא הגיע עם חלק מהחטיבה אל מוצב הפיקוד של אלוף פיקוד דרום, כאשר שתי התקפות על מערך אום-שיחאן כבר נכשלו: האחת — "שמירת" המגע של יחידת הסיוור, השניה — התקפת חי"ר (התקפת החי"ר) בערכה תוך קשיים גדולים, בשטח חולי, ללא שריון וכמעט ללא סיוע ארטילרי.

כונת הרמה הגבוהה היתה למהר ולפתוח כביש ראשי זה לעבר איסמעיליה. לצערנו, לא נמצאים אתנו היום האלוף שמחוני ומפקד-החטיבה גלינקא כדי להסביר לנו את שיקוליהם. הרשו לי איפוא לנסות לעשות זאת במקומם. אעשה זאת על סמך היכרות אישית עם מפקדים נודעים אלה ועל סמך האוירה ששררה באותם ימים.

צה"ל מיועד להילחם בעיקר בערבים — זו עובדה, ועלינו לראותה בעיניים פקוחות. שיטות הלחימה שלנו והנכונות לשאת בסיכונים מחושבים נובעים מאופיו של אויב זה. רשאים היו האלוף ומפקד-החטיבה להניח, שהתקפה אחת נוספת — והמצרי יישבר. היה צורך למהר ולפתוח את הציור — ולעתים יש לפעול גם כאשר לא הושלמו כל ההכנות. אין לנו יודעים אם התקפה זו, אף על פי שלא הצליחה, לא היא שסייעה בסופו של דבר לפתיחתו של הציור. גלינקא עמד בודאי בפני הדילמה הקשה בחייו: היה עליו להחליט, אם בכוחו לבצע את המשימה, למרות הקשיים וחוסר ההכנות, או שעליו לוותר.

גלינקא החליט לשאת באחריות. הייתי אומר, שאם ניקח בחשבון את האוירה הכללית של "אם אתה בספק — תקוף",

לקראת שעת ה"ש"

מסע שערך גדודו של רב־אלוף דיון בדרך מלוד לרמלה במלחמת הקוממיות; מסעו של הכוח דרך קלקיליה ומוצב סופין לפיו נוי החסימה בפעולת קלקיליה; וקרבת המתלה, כאשר כוח צנחנים עבר לצדו השני של המיצר תחת אש תופת — כמר עט ללא אבידות.

אם לסכם: מותר למפקד להסתכן, אך האחוריות והתוצאות חלות עליו בלבד. הסיסמה — „אם הנך בספק — תקוף” — מוצדקת.

הגישה העקיפה

אחת הבעיות העומדות מדי פעם בפני מפקדים, בעיקר ברמות הגבוהות, היא הברירה בין קרב עם כוחות אויב לבין התמודדות עם הטבע — קרקע, מזג־אוויר, לילה ומרחק. בגישה העקיפה, במורבנה המערכתית או הטקטי, מועדפת ההתמודדות עם הטבע על הקרב פנים־אלפנים עם האויב.

מסעה של חטיבה 9 למיצרים בדרך־לא־דרך הוא דוגמה מאלפת לגישה זו. האינפורמציה על הדרך היתה מעטה; קטעים די גדולים היו בחוקת נעלם. שיפועים, טיב הקרקע, עבירותה של הקרקע לכלי-רכב מסוים — כל זה היה נתון בסימן שאלה. לעומת זאת היה ברור, שאין אפשרות לתמרן ברוב חלקי הדרך; אפשרויות חסימת הציר הנו בולטות לעין. ציר זה היה מבודד לחלוטין משאר אזורי הלחימה של צה"ל בסיני, ואילו האויב, שהכיר יפה את האיזור, יכול היה לנוע בחופשיות יתר.

שני גורמים היו לעזר לחטיבה: ההפתעה ויכולת האלתור והתושיה של האנשים. בתום מסע מייגע של למעלה ממאתיים קילומטרים השתתפה החטיבה בקרב על המיצרים — וזכתה בנצחון.

הופעת הצנחנים בצדו השני של המערך המצרי וסיועו ההדוק והיעיל של חיל־האוויר במערכה זו לא האפילו ולוא גם במעט על ההישג הגדול של המפקד והמכונאי הישראלי, שגברו על מכשולי הטבע ועל האויב כאחד.

במדבר סיני

המדובר במצוק, לאורך כשני קילומטרים, ובו רק דרך אחת למעבר. המצוק לא ניתן לעקיפה, כך שהיה הכרח להבקיע לאורך הדרך. הכוח הסתדר בשורה עורפית ונסע בכיוון תמד. ה-זחל"מ הראשון עלה על מוקש. הנוסעים הראשונים כשיירה הבחינו בפניהם של המצרים ובידיהם המחזיקות בנשק (אלא שהאצבע המצרית רעדה ולא לחצה על ההדק, ואילו רגלו של הנהג הישראלי לא רעדה והוא המשיך ללחוץ על הדוושה). המערך נפרץ, והכוח כולו עבר בדרך וטיהר את המוצבים המצריים. בזה אחר זה, עד לעומק של כשני קילומטרים, תוך תמרון מהיר, התקפות אגפיות והסתערויות מחץ. ההצלחה היתה מהירה ושלמה. אבידות ברכב ובאנשים כמעט לא היו. מובן שעלינו לבחון גם את הפרטים הקטנים של הטקטיקה ושל ארגון הכוח בשתי התקפות אלו, כי גם להם ערך רב ביותר בתנודת המטוטלת בין כשלון לנצחון.

לסיום פרק זה רצוני להזכיר לפחות שלושה מקרים בהם הצליחו כוחותינו לעבור דרך מערכי האויב ולצאת בשלום: